

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ในทศวรรษ 1960-1970 เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะรูปแบบลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ในทศวรรษ 1960-1970 และ 2) ศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ในทศวรรษ 1960-1970

พื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนบ้านดงกายเหนือ ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากบ้านดงกายเหนือเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับเชียงใหม่ในทศวรรษมากที่สุด มีการใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน จำนวน 138 คน และกลุ่มผู้นำชุมชนหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 16 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์จึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และการสังเกตการณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลได้มีการอาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการเขียนผลศึกษาโดยมีการนำเสนอในลักษณะเชิงพรรณนา

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 รูปแบบลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ในทศวรรษ 1960-1970 สามารถแยกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) ลักษณะแบบธรรมชาติ ปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้เกิดขึ้นได้ทุกขณะโดยไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้า สถานที่ไม่ใช่เป็นตัวกำหนดของการมีปฏิสัมพันธ์ โดยบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันส่วนมากจะเป็นชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ในทศวรรษที่พักอาศัยในพื้นที่บ้านดงกายเหนือ ซึ่งอาจมีการกิจอย่างอื่นโดยไม่ได้ตั้งใจมาพบกัน ส่วนมากจะเป็นการทักทายกันธรรมดา เนื้อหาสาระเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ส่งต่อชุมชนหรือเรื่องอื่น ๆ มีผสมผสานบ้าง การใช้เวลาของการปฏิสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับภารกิจจำเป็นของแต่ละฝ่าย อาจใช้เวลาสั้น ๆ พอได้ใจความ หรือบางครั้งมีการพูดคุยถกเถียงกันยาวในลักษณะปรึกษาหารือหรือแสดงความคิดเห็น

2) ลักษณะกึ่งทางการ ปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้ จะมีลักษณะที่มีผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์หลายคน ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ อาจจะมีแค่ 1-2 คนร่วมปฏิสัมพันธ์หรือมีมากกว่านั้นก็ได้ นอกจากนี้ยังเกิดขึ้นได้ด้วยคำแนะนำของบุคคลบางคนที่เป็นศูนย์กลาง มีความน่าเชื่อถือและมีแนวคิดไปในทางเดียวกันหรือไปด้วยกันได้ โดยเนื้อหาในการรวมตัวจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่มีผลกระทบกับชุมชน โดยตรงและต้องเป็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน

ขณะนั้นที่ไม่มีมาตรการมาก่อนซึ่งปฏิสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะเป็นการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอีกลักษณะหนึ่งอาจเป็นความขัดแย้งของกลุ่มบุคคลหนึ่ง สร้างผลกระทบหรือปัญหาให้อีกกลุ่มหนึ่ง จึงทำให้กลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบและปัญหาสร้างเครือข่ายเพื่อตัวกันไปหากกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งเพื่อไปซักถามหรือพูดคุยถึงประเด็นปัญหาที่คนอีกกลุ่มสร้างขึ้นซึ่งส่วนมากปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้จะเริ่มจากลักษณะของความขัดแย้งและจะเริ่มเปลี่ยนไปเป็นการร่วมมือกันในที่สุด บุคคลที่มีลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบนี้มีอยู่หลายระดับ คือ ชาวบ้าน กลุ่มผู้นำ เจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีทั้งที่พักอาศัยในบ้านตอภายในหรือเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่เข้ามาทำภารกิจบางอย่างและผู้บริหารเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

3) ลักษณะแบบทางการ การปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้จะมีเครือข่ายในการรวมตัวกันที่เป็นกลุ่มใหญ่ มีการดำเนินเป็นขั้นตอนกำหนดวาระเนื้อหาลักษณะครบองค์ประชุม การดำเนินการขณะมีปฏิสัมพันธ์ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกระดับผู้นำหรือผู้ที่เป็นแกนนำที่ได้มีโอกาสไปปฏิสัมพันธ์ ในการประชุมจะเป็นการหาทางออกในการดำเนินงานบางอย่างเพื่อให้ได้ผลที่ดีที่สุดกับทุก ๆ ฝ่าย ลักษณะกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะแบบนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน และผู้บริหารเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

5.1.2 ประเด็นปัญหาที่ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ในส่วนของประเด็นปัญหาถือว่าเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดลักษณะปฏิสัมพันธ์ขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 ประเด็น

1) การย้ายถิ่น ในอดีตก่อนที่จะมีการสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีบ้านตอภายในถือว่าเป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่อยู่ติดกับคลองชลประทานและมีประชาชนอยู่อาศัยไม่มาก พอเริ่มมีการดำเนินงานในการก่อสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจนถึงปัจจุบันก็มีเจ้าหน้าที่ของทางเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยห่างจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เข้ามาพักอาศัยในอาณาบริเวณพื้นที่ใกล้ ๆ เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นจำนวนมาก บ้านตอภายในเป็นอีกพื้นที่ที่มีเจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในปริมาณค่อนข้างมาก

ดังนั้นเมื่อมีเจ้าหน้าที่ของทางเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเข้ามาพักอาศัยที่บ้านตอภายในเป็นจำนวนมากจึงทำให้ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีพบปะกัน พูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งในจุดนี้ถือว่าเป็นเริ่มต้นของการปฏิสัมพันธ์

2) ความปลอดภัย ในอดีตถ้าพูดถึงเรื่องความปลอดภัยจากสัตว์ที่จะเข้ามาทำอันตรายชาวบ้านที่บ้านตอภายในสมัยก่อนถือว่าไม่มีความเป็นไปได้เลยชาวบ้านจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอันตรายจากอย่างอื่นมากกว่า

สำหรับในปัจจุบันเมื่อมีการดำเนินการก่อสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและมีการเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการก็เริ่มมีสื่อต่าง ๆ ให้ข่าวเกี่ยวกับสัตว์หลุดออกนอกพื้นที่เชียงใหม่ไนท์

ซาฟารีเป็นประจำ จึงทำให้ชาวบ้านเริ่มกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอย่างมากเนื่องจากในบางครั้งชาวบ้านไม่ทราบว่าเป็นเรื่องจริงหรือเท็จ ถ้าเป็นเรื่องจริงชาวป่าก็ไม่ทราบว่าจะมีแนวทางในการป้องกันอันตรายจากสัตว์ที่หลุดออกนอกพื้นที่อย่างไร ในประเด็นปัญหานี้จึงเป็นอีกประเด็นที่มีส่วนในการเกิดลักษณะปฏิสัมพันธ์ในแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไปในทางร่วมมือ หรือความขัดแย้ง

3) การจ้างงานในชุมชน สมัยก่อนที่จะมีการสร้างเขียงใหม่ในท่าซาฟารีชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่บ้านตองกายเหนือมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย คือ อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย อาชีพแกะสลัก กลึงไม้ รับราชการ และทำนา

เมื่อได้มีการดำเนินการก่อสร้างเขียงใหม่ในท่าซาฟารี ช่วงแรก ๆ ของการดำเนินการสร้างเขียงใหม่ในท่าซาฟารีได้มีการประชุมกับผู้นำชุมชน 3 ตำบล และบอกกล่าวกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 ตำบล ที่อยู่ติดเขียงใหม่ในท่าซาฟารีว่าจะมีการให้สิทธิในการจ้างงานคนในพื้นที่เปิดที่อื่นแต่จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่คณะกรรมการจัดสรรกำหนดไว้

ต่อมาเมื่อมีการจัดสรรบุคลากรเข้าทำงานในเขียงใหม่ในท่าซาฟารี ปรากฏว่าคนในพื้นที่ 3 ตำบล ไม่มีสิทธิเข้าไปทำงานในเขียงใหม่ในท่าซาฟารีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในส่วนนี้จึงทำให้เกิดประเด็นปัญหาขึ้น ซึ่งลักษณะของประเด็นปัญหานี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างชุมชนกับเขียงใหม่ในท่าซาฟารี

4) การสร้างกิจกรรมส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน จากวัตถุประสงค์ของเขียงใหม่ในท่าซาฟารีมีอยู่ข้อหนึ่งที่พูดถึงเรื่องการสร้างรายได้ให้กับชุมชนว่าเขียงใหม่ในท่าซาฟารีจะต้องเป็นแหล่งที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยทางเขียงใหม่ในท่าซาฟารีได้มีแนวคิดที่ต้องให้ชาวบ้านที่อยู่รอบ ๆ พื้นที่เขียงใหม่ในท่าซาฟารีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการดำเนินงานบางอย่างของทางเขียงใหม่ในท่าซาฟารี เพื่อเป็นการสร้างรายได้และเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับชาวบ้านใกล้เคียง

5.2 ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้

5.2.1 ข้อค้นพบในด้านบวก

1) เขียงใหม่ในท่าซาฟารี มีการจัดทำแผนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงทำให้สามารถจัดการกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

2) เขียงใหม่ในท่าซาฟารี มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อหนุนให้กับชุมชนใกล้เคียงที่ดี เช่นการจ้างงาน การเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการต่างๆ เช่น การให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดตั้งโครงการเขียงใหม่

ไนท์ซาฟารี และการร่วมประชุมกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อเป็นการลดประเด็นปัญหาที่จะทำให้เกิดลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดี

5.2.2 ข้อค้นพบในด้านลบ

1) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ เรื่องความปลอดภัย และเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งการขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องข้อมูลข่าวสารที่ดี จะมีส่วนทำให้เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีไม่ได้รับความเชื่อถือจากกลุ่มบุคคลหรือองค์กรอื่น ๆ เนื่องจากทำให้เกิดลักษณะที่ไม่โปร่งใสขึ้น

2) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีขาดการประสานงานที่ดีกับชาวบ้านซึ่งมีส่วนทำให้การรับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทำได้ช้า ซึ่งในส่วนนี้จะทำให้เกิดประเด็นปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา อันเนื่องมาจากเกิดความเข้าใจผิดหรือการไม่เข้าใจกันระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

3) การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะของรัฐซึ่งมากกว่าการฟังความคิดเห็นจากประชาชน เนื่องจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นการดำเนินงานของรัฐเพื่อมุ่งเน้นในเรื่องการท่องเที่ยว ดังนั้นการดำเนินงานต่าง ๆ จึงมีลักษณะรับฟังความคิดเห็นจากรัฐซึ่งไม่มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนจึงทำให้กิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชน เช่นเดียวกับในกรณีของโรงไฟฟ้าแม่เมาะในอดีต ประชาชนข้างเคียงหลายหมู่บ้านประสบปัญหาเรื่องของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ จากการเผาไหม้ของถ่านหินเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า (ประหยัด ปานดี, 2546) ในกรณีของโรงไฟฟ้าแม่เมาะเนื่องจากทางรัฐบาลมองแต่เพียงเรื่องผลิตกระแสไฟฟ้าด้านเดียวไม่ได้มองไปที่ชุมชนใกล้เคียงจึงทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบ

จากข้อค้นพบจากการศึกษานี้ ทำให้ทราบว่าเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีการวางแผนในการจัดการสิ่งแวดล้อม และมีโครงการที่เอื้อประโยชน์กับชุมชนใกล้เคียงตั้งแต่มีการริเริ่มโครงการ แต่เนื่องจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่ามีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาในลักษณะของความขัดแย้งขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องการได้รับข้อมูลข่าวสาร การประสานงาน และการดำเนินงาน ในสามประเด็นนี้จะก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในการลบและส่งผลต่อการอยู่รอดขององค์กรต่อไป

5.3 อภิปรายผล

บ้านตองกายเหนือ ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ถือว่าเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางในการพบปะสังสรรค์ การถกเถียงถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนของชาวบ้านกับบุคลากรของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามกลไกความสัมพันธ์ของชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมและการที่คนมีการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวย่อม

เกิดจากการที่คนได้มาอยู่ใกล้ชิดกัน ทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีการแสดงออกมามากมายลักษณะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น จากการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี พบว่า ในสังคมของมนุษย์ย่อมมีการติดต่อ พบปะ พูดคุย ได้แย่งกรณีความเห็นต่าง ๆ และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่มีการเกี่ยวข้องกันตลอดชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ ซึ่ง อุทัย หิรัญโต (2519) สรุปว่า การมีมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นพวกทำให้ตลอดชีวิตต้องมีความสัมพันธ์กัน ปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับคนอื่นซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมและลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ในการวิจัยครั้งนี้มีหลากหลายลักษณะแต่ละลักษณะก็จะมีลักษณะเฉพาะ

จากการศึกษาพบว่า ชุมชน กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจะมีการพบปะกันเป็นการพบกันโดยบังเอิญในลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติ การปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้จะเป็นการทักทายพูดคุยกันในเรื่องทั่ว ๆ ไปผสมผสานไปกับการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งโอกาสของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจะมีมาก อิสระ เนื้อหาสาระหลากหลายและผสมผสานกัน ลักษณะปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้เป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่มีบ่อยมากที่สุด

บางครั้งการปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้เป็นเพียงการบอกกล่าวจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง หรือเป็นการโต้ตอบการแสดงความคิดเห็นกันอย่างลอย ๆ โดยไม่ต้องการคำตอบ บางครั้งก็เป็นการต่อยอดเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งคิดพิจารณาและไปขยายผลความคิดให้กับบุคคลอื่น ๆ ในบางกรณีอาจมีการนัดหมายในโอกาสต่อไป

จากเงื่อนไขของการดำเนินชีวิตดังกล่าวและพฤติกรรมที่แสดงออก ผู้ศึกษาพบว่า ปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้ เนื้อหาสาระและระยะเวลาขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคลที่ร่วมปฏิสัมพันธ์กันว่ามีสภาพทางสังคมระดับไหน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสถานภาพสังคมเหนือว่า เช่น เป็นผู้นำชุมชน หรือเป็นผู้บริหารของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เป็นผู้เปิดประเด็นการพูดคุย การปฏิสัมพันธ์อาจใช้เวลานาน ถึงแม้ว่าอีกฝ่ายจะมีการกิจที่ต้องทำก็ตามเพราะเกิดความเกรงใจ แต่ถ้าระดับชาวบ้านเจ้าหน้าที่ระดับต้น ลูกจ้างชั่วคราว ระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์อาจจะสั้นหรือนานซึ่งแล้วแต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย

อีกลักษณะหนึ่งพบว่า การปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้มีค่อนข้างบ่อยและเกิดขึ้นเสมอไม่ว่าจะเป็น ร้านขายของชำ ศาลาพักร้อน ใต้ถุนบ้าน ฯลฯ จะเป็นการพบปะพูดคุยกัน หรือการกระทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะกลุ่มย่อย บางคนมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์เป็นผู้ฟังเฉย ๆ ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ และในขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์กันนั้นจะมีบุคคลที่มีพฤติกรรมแสดงออกถึงความผู้นำทางความคิด หรือเสมือนเป็นประธาน ซึ่งอาจเป็นผู้อาวุโส ผู้มีประสบการณ์ ซึ่งอาจเป็นชาวบ้านหรือเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีก็ได้ ซึ่งประธานจะมีบทบาทในการเปิดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น

ในสังคม จะไม่มีการบันทึกลายลักษณ์อักษร ขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์สมาชิกมีโอกาสปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมาก แต่บางครั้งก็ขึ้นอยู่กับบุคคลที่มีท่าทีว่าเป็นประธาน ซึ่งอาจจะผูกขาดมากกว่าคนอื่น ด้วยความเกรงใจ ซึ่งบุคคลนั้นอาจเป็นผู้อาวุโส ผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้ที่เป็นแกนนำชุมชน การมีปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้เป็นลักษณะกึ่งทางการ (อุทัย หิรัญโต, อ้างแล้ว)

ส่วนอีกลักษณะหนึ่งที่ต่างจาก 2 ลักษณะนั้น พบว่าการปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้จะมีไม่บ่อยนัก ด้วยเหตุนี้การจะเกิดปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้ได้ก็ต่อเมื่อชาวบ้านและเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ต้องการสิ่งที่เป็นระเบียบแบบแผน หรือแนวทางในการจัดการปัญหา การมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลจะมีน้อยกว่าปกติ แต่จะมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ดำเนินการ ประธานหรือบุคคลอื่นที่แสดงพฤติกรรมนำความคิดมากกว่าเพราะจุดรวมของความคิดเห็นจะอยู่กับบุคคลดังกล่าว ซึ่งคล้ายกับเป็นศูนย์กลางของการมีปฏิสัมพันธ์ขณะนั้นและบรรยากาศขณะมีการปฏิสัมพันธ์จะปรากฏเป็นแบบใดขึ้นอยู่กับวาระเนื้อหาและวิธีการของผู้ดำเนินการ

ปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้ส่วนมากจะเป็นระดับผู้นำเข้าร่วมปฏิสัมพันธ์ และบางครั้งจะมีบุคคลอื่นจากภายนอกชุมชนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยบทบาทอาจได้รับเชิญให้มาแสดงความคิดเห็นชี้แจง และร่วมหาแนวทางการแก้ไข บรรยากาศการปฏิสัมพันธ์มีลักษณะที่จริงจัง และจะมีการบันทึกเป็นหลักฐานหลังจากการปฏิสัมพันธ์สิ้นสุดลง และมีผลต่อการปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป

บางครั้งปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้จะเกิดความขัดแย้ง ได้เถียงอย่างรุนแรง ซึ่งขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ปฏิสัมพันธ์นี้เป็นลักษณะทางการ และไม่เกิดขึ้นบ่อย จะเกิดขึ้นต่อเมื่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อบุคคลหลาย ๆ กลุ่ม

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ลักษณะปฏิสัมพันธ์จะมีลักษณะเริ่มต้นด้วยการพูดคุยกันระหว่างบุคคลกับบุคคล เป็นลักษณะแบบธรรมชาติ ที่เป็นพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ ต่อไป เป็นไปตามที่ อุทัย หิรัญโต (อ้างแล้ว) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะการปฏิสัมพันธ์แบบธรรมชาติจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดลักษณะการปฏิสัมพันธ์แบบกึ่งทางการ และแบบทางการ

ในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นไปลักษณะใดนั้น พบว่า ขึ้นอยู่กับความสำคัญของประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม

ในเรื่องของการย้ายถิ่นของเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเข้ามาอยู่ในชุมชนถือว่าเป็นประเด็นแรกที่ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ขึ้น เนื่องจากชาวบ้านได้มีโอกาสพูดคุย ซักถาม และทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้ง่ายขึ้น ส่วนในเรื่องของกรณีที่มีสัตว์หลุดออก

นอกพื้นที่ก็ถือว่าเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านและเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีปฏิสัมพันธ์กัน เนื่องจากต้องมีการร่วมมือกันจัดการกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

ประเด็นปัญหาการจ้างงานในชุมชน และการสร้างกิจกรรมส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน ใน 2 ประเด็นนี้จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านจะให้ความสำคัญมากกว่าในประเด็นอื่น เนื่องจากเป็น ประเด็นที่ส่งผลต่อรายได้ และการดำรงชีวิตอยู่ของชาวบ้าน

ในกรณีการจ้างงาน ทางเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีข้อตกลงเกี่ยวกับการจ้างงานกับชาวบ้าน แล้วไม่ได้ปฏิบัติตามจึงทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีขึ้น ซึ่งการขัดแย้ง ก็ถือเป็นพฤติกรรมหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ และในเรื่องการสร้างกิจกรรมส่งเสริมรายได้ให้กับ ชุมชน ทางเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับจากสร้างงานให้กับชุมชน ประเด็นปัญหา จริงเริ่มจากจุดนี้ว่าเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจะสร้างงานอะไรให้กับชุมชน ซึ่งนี่ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเกิดขึ้น

บางกรณีพบว่า การปฏิสัมพันธ์จะมีความเป็นผู้นำเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งหมายความว่าผู้นำทั้งที่ เป็นทางการและที่เป็นธรรมชาติมีพฤติกรรมอย่างไร ความน่าเชื่อถือมีระดับใด ลักษณะผู้นำจะ ส่งผลต่อลักษณะการปฏิสัมพันธ์ได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือ หรือความขัดแย้ง ผู้นำสามารถ ชี้นำให้เกิดลักษณะการปฏิสัมพันธ์ได้ หากผู้นำไร้คุณธรรมและจิตใต้สำนึกในความเป็นผู้นำอย่าง แท้จริง ในระยะแรกจะได้รับความเชื่อถือ แต่ในระยะยาวความเป็นผู้นำของบุคคลนั้นจะสูญหายไป สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2535) สรุปว่า การที่บุคคลจะได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำหรือได้รับความ เคารพเชื่อฟังให้เกียรติ นั้น บุคคลผู้นั้นจะต้องมีลักษณะเด่น เช่น เป็นผู้มีความรู้ มีบารมี มีภูมิปัญญา ความรู้และจิตสำนึกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้และรักษาผลประโยชน์ของชุมชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้กลุ่มบุคคลไม่ว่าจากกลุ่มชาวบ้านหรือกลุ่มของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีส่วน อย่างยิ่งที่ทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ ให้เป็นไปได้ในลักษณะใด ประกอบด้วย

กลุ่มผู้นำ แกนนำ หรือผู้ที่มีบทบาทชัดเจน ถือว่าเป็นสมาชิกระดับสูง การปฏิสัมพันธ์แต่ละ ครั้งจะเป็นผู้มีสิทธิมีเสียงมากกว่าสมาชิกอื่นและส่วนมากจะได้รับการยอมรับจากสังคม(อุทัยหรือฤโต, อ่างแล้ว) เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้บริหารเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

กลุ่มคนที่เป็นสมาชิกทั่วไปซึ่งจะมีส่วนในการสนับสนุนแสดงพลังขับเคลื่อนในการจัดการ กับประเด็นปัญหา การมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มนี้จะอยู่ที่การให้โอกาสระดับไหน อาจเป็น บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โดยตรง หรือมีจุดร่วมของแนวคิดชุมชน กลุ่มคนกลุ่มนี้จะ ทำให้ปฏิสัมพันธ์แปรเปลี่ยนไปตามเนื้อหาสาระและบรรยากาศ ซึ่งได้แก่ ชาวบ้านตองกายเหนือ และเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

กลุ่มคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกโดยตรง เป็นกลุ่มคนที่มีภารกิจไม่สอดคล้องกับบุคคลอื่นคน กลุ่มนี้มีพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมเฉย ๆ ไม่แสดงความคิดเห็น แต่เข้าร่วมกิจกรรมการ ปฏิสัมพันธ์ตามโอกาสไม่ขัดแย้งใคร ๆ อีกพฤติกรรมหนึ่งคือคอยดูผลกิจกรรมก่อนหากเป็น ประโยชน์ต่อตนเองก็จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือแสดงความคิดเห็นหากตรงข้ามก็จะนิ่งเฉย ซึ่งได้แก่ ชาวบ้านตองกายเหนือที่ไม่ได้เกิดผลกระทบจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น

ดังนั้นสิ่งที่จะเป็นกลไกทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ คือประเด็นปัญหา ยิ่งประเด็นปัญหาเป็นเรื่องไม่ใหญ่กระทบคนกลุ่มน้อย การปฏิสัมพันธ์จะมีลักษณะที่เป็นแบบธรรมชาติหรือแบบกึ่งทางการ แต่ถ้าประเด็นปัญหามีลักษณะที่ไปกระทบกับหลาย ๆ ฝ่ายจะทำให้ลักษณะปฏิสัมพันธ์ เปลี่ยนเป็นแบบกึ่งทางการ และเป็นทางการ

ในการศึกษายังทำให้ผู้วิจัยค้นพบถึง ประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อม ทางเชียงใหม่ในท ี่ชาฟารีได้มีการวางแผนทางในการจัดการตั้งแต่ริเริ่มโครงการ โดยการกำหนดแนวทางในการจัดการ สิ่งแวดล้อมได้จัดทำขึ้น โดย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเนื้อหาจะเน้นไปที่การประเมินทางด้าน สิ่งแวดล้อม (Environment Assessment) โดยเนื้อหาจะการศึกษาคุณค่าการใช้ประโยชน์ 4 ประการ คือ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพ ชีวิตในพื้นที่โครงการ รวมทั้งศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของชุมชน โดยรอบพื้นที่โครงการ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2546) ในส่วนนี้ค่อนข้างมีลักษณะที่แตกต่างจากโครงการของ รัฐโครงการอื่น ที่ขาดการประเมินทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Assessment) จึงส่งผลให้ โครงการนั้นได้รับการต่อต้านจากชุมชนพื้นที่ใกล้เคียงค่อนข้างมาก

ด้วยเหตุนี้เองจึงมีส่วนทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมของเชียงใหม่ในท ี่ชาฟารีค่อนข้างมี ประสิทธิภาพ แทนจะไม่ส่งผลกับชุมชนเลย และในแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ยังมีการจัดการด้าน เศรษฐกิจและสังคมกับชุมชนใกล้เคียง ในเรื่องของการให้ความสำคัญกับคนในท้องถิ่นในการรับ เป็นเจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ในท ี่ชาฟารี การสนับสนุนชุมชนในการผลิตของที่ระลึก การสนับสนุน ในการประกอบอาชีพให้เชื่อมโยงกับกิจกรรม และการสานวัฒนธรรม และสืบทอดประเพณีพิธีการ ต่าง ๆ ของชุมชน ในส่วนนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า เชียงใหม่ในท ี่ชาฟารีมีการวางแผนมาตั้งแต่ต้น ในการที่จะสร้างกิจกรรมส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

แต่ในการจัดการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา ถึงแม้ว่าในบางส่วนเชียงใหม่ในท ี่ชาฟารีมีการจัดการ มาตลอด แต่ชุมชนจะได้รับข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานต่างเพื่อชุมชนที่น้อยมาก เช่น การจัดการ

สิ่งแวดล้อม ชุมชนแทบไม่รู้เลยว่าเชียงใหม่ในท่าซาฟารีมีวิธีการจัดการอย่างไร นอกเหนือจากเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม การให้ข้อมูลในเรื่องอื่น ๆ กับชุมชน ยังถือว่ามีน้อยมาก

ดังนั้น เชียงใหม่ในท่าซาฟารีควรมีการจัดการในการให้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ที่ มากกว่านี้ เพื่อให้การประสานงานกับชุมชนเป็นไปในลักษณะที่ดีมีประสิทธิภาพ และเป็น การแสดง ถึงความโปร่งใสในการทำงานให้ชุมชน และสื่อมวลชนได้ทราบว่าเชียงใหม่ในท่าซาฟารีมีการจัดการ ในเรื่องต่าง ๆ อย่างไรถ้าเชียงใหม่ในท่าซาฟารีมีการให้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ จะทำให้ การประสานงานกับชุมชน และองค์กรอื่น ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะเป็นการช่วยลดประเด็น ปัญหาต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ในท่าซาฟารี

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ในท่าซาฟารี พบว่า การเริ่มก่อตัว เป็นเครือข่ายและการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายย่อยต่าง ๆ ผู้เครือข่ายขนาดใหญ่หรือผู้กลุ่มบุคคล ขนาดใหญ่เป็นผลมาจากรูปแบบลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ เป็นตัวทำให้เกิดการจัดการกับ ประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน สิ่งที่ควรให้ความสำคัญและพิจารณาจากผลของการมี ปฏิสัมพันธ์ลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

1. ทางเชียงใหม่ในท่าซาฟารีจะต้องพยายามที่จะจัดการกับประเด็นหรือปัญหาที่จะส่งผลให้ เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับชุมชนให้เกิดน้อยที่สุด โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยของคนในชุมชน ทางเชียงใหม่ในท่าซาฟารีต้องจัดการกับปัญหาสัตว์หลุดออกนอกพื้นที่เชียงใหม่ในท่าซาฟารีให้ได้ เพื่อเป็นการสร้างความอุ่นใจให้กับประชาชน

2. ความจริงใจและจริงใจของแกนนำในระดับต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงจิตสำนึกที่จะจัดการกับ ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มิใช่ทำตามกระแสในระยะหนึ่งแล้วเงียบหายไป แกนนำจะต้อง จัดการกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่ให้เกิดผลกระทบกับทั้งชาวบ้าน และเชียงใหม่ในท่าซาฟารี

3. การดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นปฏิสัมพันธ์จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมสามารถจัดการกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง ๆ

4. เชียงใหม่ในท่าซาฟารีจะต้องมุ่งเน้นในการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ และเสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้กับชุมชนให้มากที่สุด เพราะเมื่อเชียงใหม่ในท่าซาฟารีสามารถสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนได้เมื่อไหร่ ก็จะยิ่งทำให้เชียงใหม่ในท่าซาฟารีเกิดความมั่นคงมากขึ้น เท่านั้น

5. เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจะต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนกับชุมชนใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัย การจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงถึงความโปร่งใสให้กับชาวบ้าน

5.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะและกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี
- 2) ทราบถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ของชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี
- 3) เพื่อให้ทางเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ปรับเปลี่ยนกิจกรรมและการดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบที่จะส่งผลกับชุมชน

5.6 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงศักยภาพในการจัดการกับประเด็นปัญหาที่ส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ว่ามีศักยภาพในการร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างน้อยแค่ไหนและเป็นไปในลักษณะใด
2. ควรศึกษาการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ว่าควรมีหลักการในการสร้างสรรค์ปฏิสัมพันธ์อย่างไร ให้ตรงกับความพึงพอใจของชุมชน